

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 228
van **GRETE REMEN**
datum: 16 januari 2018

aan **HILDE CREVITS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS

Ondernemerschap in het onderwijs - Initiatieven

Het stimuleren van ondernemerszin en ondernemerschap tijdens de volledige leerloopbaan is een belangrijk aandachtspunt binnen het Vlaamse beleid. Niet alleen moet er worden gewerkt aan een positieve attitude tegenover het ondernemerschap, leerlingen en studenten moeten ook voldoende worden aangemoedigd om ondernemerszin te ontwikkelen.

Rolmodellen zijn cruciaal om ondernemingszin bij jongeren op te wekken. Die rolmodellen moeten de nodige achtergrondkennis en ervaring hebben om de jeugd ondernemerschap bij te brengen. Bedrijfsstages voor leraren bieden hierbij een houvast. Toch kan een preventieve aanpak dit element al in de lerarenopleiding integreren.

Daarnaast is het Actieplan Ondernemend Onderwijs een mijlpaal in de ondernemingsgerichte activering van onze jongeren. In mijn schriftelijke vraag nr. 632 van 1 juli 2016 vroeg ik minister Muyters reeds naar de verschillende initiatieven die in het kader van dit actieplan gepland waren. De jaarlijkse stakeholdersdag voor ondernemend onderwijs kon toen reeds op veel bijval rekenen, maar werd nog niet definitief op de agenda gezet: "Het werkveld Ondernemend Onderwijs blijkt nog steeds vragende partij te zijn voor een stakeholdersoverleg rond deze materie. In het verleden nam Competento binnen SYNTRA Vlaanderen hierbij het voortouw (o.a. organisatie OndernemersKlasseDag en VISIOO). Het is momenteel onduidelijk - gezien het kerntakendebat - welke entiteit binnen de Vlaamse Overheid deze taak zal opnemen, en hoe en wanneer deze zal georganiseerd worden", zo liet minister Muyters weten.

De nieuwe eindtermen focussen op 16 sleutelcompetenties. Twee van deze competenties sluiten nauw aan bij ondernemend onderwijs:

- economische en financiële competenties;
- ontwikkeling van initiatief, ambitie, ondernemingszin en loopbaancompetenties.

Het zou goed zijn indien er bij de invulling van de leerplannen gekozen wordt voor concrete en praktische leerplandoelstellingen en leerinhouden omtrent deze competenties. Scholen kunnen vandaag de dag al een beroep doen op spellen die ondernemerschap promoten en activeren. Zo biedt Vlajo (Vlaamse Jonge Ondernemingen) programma's aan voor het secundair onderwijs. Ook het basisonderwijs en het hoger onderwijs kunnen bij Vlajo terecht. Verder is ook de bedrijfssimulatie TopTeam zeer bekend bij scholen.

CEGO, het Centrum voor Ervaringsgericht Onderwijs, kwam in 2016 met een projectvoorstel om ondernemingszin en ondernemerschap in te bedden in het onderwijsveld. Op schriftelijke vraag nr. 241 van 24 januari 2017 van Kathleen Helsen, antwoordde de minister i.v.m. het voorstel van CEGO: "Ik vind het aanmoedigen van ondernemingszin en ondernemerschap via het onderwijs belangrijk en wil daarom zeker het nodige doen om ondernemend onderwijs te ondersteunen. Ik wens niet vooruit te lopen op de beoordeling van het concrete dossier maar ik ben zeker bereid om de subsidiëring te overwegen en kijk uit naar het concrete projectvoorstel. Ik zal mijn beslissing uiteraard mee laten hangen van het feit of het voorstel voldoende resultaatgericht is en voldoende voorziet in het gebruik van het ontwikkelde materiaal na de subsidieperiode."

Omtrent de verdere ontwikkeling van ondernemingszin in het onderwijs en het verloop van het Actieplan Ondernemend Onderwijs wil ik graag de volgende vragen stellen.

1. a) Hoeveel leraren in het secundair onderwijs hebben een verleden in het bedrijfsleven? Meer specifiek: hoeveel leraren in het secundair onderwijs werkten voorheen in de privésector?
b) Welke onderwijsvakken worden door deze leraren het meest onderwezen?
2. Hoeveel leraren in het secundair onderwijs zijn reeds ingeschreven om deel te nemen aan een bedrijfsstage? Graag een opdeling naar provincie.
a) Hoeveel ingeschreven leraren hebben reeds een stageplek gevonden?
b) In welke bedrijfssector zullen de meeste stages worden uitgevoerd? Graag een opdeling per sector en grootte van het bedrijf (0-5 werknemers, 5-10 werknemers, 10-50 werknemers, >50 werknemers).
3. Wordt er in de lerarenopleiding aandacht besteed aan ondernemerschap en ondernemingszin?
a) Welke initiatieven tijdens de opleiding dragen hiertoe bij?
b) Welke concrete doelstellingen zijn er in de lerarenopleiding opgesteld rondom ondernemerschap en ondernemingszin?
4. Hoeveel secundaire scholen namen de laatste vijf jaar deel aan het bedrijfsspel TopTeam? Graag een opdeling per jaar, een opdeling naar aso, tso en bso en een opdeling naar provincie.
5. Hoeveel secundaire scholen namen de laatste vijf jaar deel aan de VlajoChallenge? Graag een opdeling per jaar, een opdeling naar aso, tso en bso en een opdeling naar provincie.
6. Hoeveel secundaire scholen namen de laatste vijf jaar deel aan de Vlajo Mini-onderneming? Graag een opdeling per jaar, een opdeling naar aso, tso en bso en een opdeling naar provincie.
7. Welke acties werden in het kader van het Actieplan Ondernemend Onderwijs 2015-2019 reeds opgestart en welke budgetten werden voor deze acties vrijgemaakt? Graag een overzicht van de acties per jaar.
a) Is er reeds een evaluatie van deze acties beschikbaar?
b) Hoe evalueert de minister deze acties?
8. a) Is er reeds een entiteit binnen de Vlaamse Regering aangeduid die bevoegd is voor de organisatie van het stakeholdersoverleg en heeft een dergelijk overleg reeds plaatsgevonden?
b) Is er een jaarlijks stakeholdersoverleg gepland?

9. Heeft de minister het projectvoorstel van CEGO goedgekeurd? Zo neen, waarom werd het project niet aanvaard?

ANTWOORD

op vraag nr. 228 van 16 januari 2018

van **GRETE REMEN**

1. Op 19 januari 2018 werden de volgende gegevens opgevraagd. In het schooljaar 2017-2018 waren er 13.732 leerkrachten in het secundair onderwijs die een verleden hadden in het bedrijfsleven. Bij de opvraging van deze gegevens werden alle instellingen meegenomen van de hoofdstructuren 311, 312, 313 en 321. Iedereen die minimaal 1 opdracht presteerde in een wervingsambt in de personeelscategorie bestuurs- en onderwijzend personeel werd beschouwd als leerkracht.

Om de ervaring in de privésector te bepalen, werd er rekening gehouden met leerkrachten die een aanvraag 'nuttige ervaring' gedaan hebben. Daarnaast werd ook gekeken naar leerkrachten die een aanvraag 'valorisatie voor voorgaande diensten' indienden bij AGODI. Hiervan werden enkel de leerkrachten in rekening gebracht die op deze aanvraag diensten in de privésector vermeldten. De vraagsteller moet zich er dus bewust van zijn dat dit om gedeeltelijke cijfers gaat. AGODI kan alleen maar cijfers aanleveren van de leerkrachten die een aanvraag voor valorisatie met privédiensten of een aanvraag voor nuttige ervaring hebben ingediend. Er zijn ongetwijfeld nog vele andere leerkrachten die geen van beiden hebben ingediend. Diensten uit de privésector tellen namelijk niet mee voor valorisatie. Nuttige ervaring kan enkel toegekend worden voor technische en praktische vakken.

Voor het antwoord op 1b verwijs ik graag naar de Exceltabel in bijlage. De tweede paragraaf in het antwoord op 1a verklaart de grote aanwezigheid van technische en praktische vakken.

2. De keuze om een bedrijfsstage te volgen is de individuele keuze van een leerkracht en gebeurt in afspraak met de schooldirectie. Gegevens over het aantal leerkrachten dat een bedrijfsstage volgt, worden niet centraal geregistreerd. Om het voor leerkrachten eenvoudiger te maken om vervanging te vinden voor de momenten waarop ze op stage zijn, voorziet het Departement Onderwijs & Vorming wel de mogelijkheid om vervangende klasactiviteiten rond ondernemingszin en ondernemerschap aan te vragen. De leerkracht op stage kan die aanvragen voor de leerlingen. Tot nu toe, deden dit schooljaar 19 Vlaamse leerkrachten al beroep op zo'n vervanging. Tijdens de vorige projectperiodes vroegen respectievelijk 29, 28 en 18 leraren vervangende activiteiten aan tijdens hun bedrijfsstage.

Net zoals er geen centrale registratie gebeurt van het aantal bedrijfsstages, worden er evenmin gegevens over de bedrijfssectoren of de grootte van de bedrijven waarin de leraren stage lopen geregistreerd. Van de leraren die beroep doen op de vervangende activiteiten, weten we dat de stageplaatsen erg uiteenlopend zijn: zo heb ik weet van een stage in de technische werkplaatsen van een automerk, in een distributiebedrijf, een ziekenhuis, een kapsalon, een OCMW, een hotel-restaurant, een schrijnwerkerij, slagerij, bakkerij, chocolaterie, een KMO- schoenwinkel, een schoenwinkel uit een keten, jeugdorganisatie die sportevenementen organiseert, bedrijf gespecialiseerd in bedrijfsautomatisering, woon-en zorgcentrum, veehandel, groothandel in papierversnipperaars, boekhoudkantoor, drukkerij, ...

3. Alle lerarenopleidingen moeten ervoor zorgen dat hun studenten afstuderen met de door de Vlaamse Regering vastgelegde basiscompetenties van leraar. Hoe en via welke onderwerpen zij deze basiscompetenties bereiken bij hun studenten behoort tot de autonomie van de lerarenopleidingen. Ondernemerschap is niet als

afzonderlijke competentie opgenomen. Wel zijn verschillende basiscompetenties en attitudes, competenties en attitudes die leiden tot of wenselijk zijn om tot ondernemerschap te komen.

4. Ik heb er geen zicht op hoeveel secundaire scholen de laatste vijf jaar deelnamen aan het bedrijfsspel TopTeam.
5. De gegevens die Vlajo diende aan te leveren in het kader van de subsidiëring waren beperkt tot het aantal deelnemers. Het aantal scholen werd hier niet opgevraagd, dus deze info kan niet aangeleverd worden. Evenmin werd er een opsplitsing gevraagd naar onderwijsvormen of provincies.
In het kader van het actieplan Ondernemend Onderwijs is een traject uitgewerkt met de partners die subsidies ontvangen voor hun werking rond ondernemend onderwijs om bijkomende monitoringgegevens aan te leveren. Hierbij wordt de focus gelegd op de leerkracht en de onderwijsinstelling aangezien deze de schakel zijn om de ondernemend onderwijs binnen te brengen in het klaslokaal. Deze gegevens zijn op dit ogenblik nog niet beschikbaar. De gegevens met betrekking tot het aantal deelnemers gedurende de laatste vier schooljaren vindt u hieronder.

Schooljaar	Aantal deelnemers
2013-2014	1787
2014-2015	2833
2015-2016	2377
2016-2017	2466

6. Ook voor de Mini-onderneming geldt het gegeven dat enkel het aantal deelnemers werd bij gehouden.

Schooljaar	Aantal deelnemers
2013-2014	3570
2014-2015	4236
2015-2016	4140
2016-2017	4302

7. Verschillende acties werden reeds opgenomen:

De publieke bevraging ter voorbereiding van de herziening van de eindtermen leidde in het najaar 2017 tot het afbakenen van zestien sleutelcompetenties in functie waarvan eindtermen en ontwikkelingsdoelen ontwikkeld zullen worden. Binnen dit globale kader zullen ook eindtermen geformuleerd worden voor "economische en financiële competenties" en voor "ontwikkeling van initiatief, ambitie, ondernemingszin en loopbaancompetenties". De uitwerking en formulering van de eindtermen zal nu gebeuren door een of meerdere ontwikkelcommissies. Een valideringscommissie bewaakt vervolgens de coherentie, consistentie en evalueerbaarheid van de geformuleerde eindtermen.

Het departement Onderwijs en Vorming faciliteert het volgen van een bedrijfsstage door vervangende klasactiviteiten rond ondernemingszin en/of ondernemerschap aan te bieden aan de leerlingen van het secundair onderwijs tijdens de afwezigheid van de stagelopende leraren. De cijfers van het aantal leraren dat hier beroep op doet, vermeldde ik al onder vraag 2.

Het Agentschap Innoveren en Ondernemen en het Departement Onderwijs en Vorming voorzien samen in middelen en gedetacheerde leerkrachten waarmee Vlajo en de Stichting Onderwijs en Ondernemen een aanbod kunnen voorzien om ondernemend onderwijs te stimuleren in scholen.

Vlajo ontving van VLAIO 1.240.000 euro in 2016 en 2.270.000 euro voor de periode 2017-augustus 2018. Vanuit het beleidsdomein Onderwijs en Vorming ontvangt Vlajo elk schooljaar 56.000 euro en een gedetacheerde leerkracht. De Stichting Onderwijs en Ondernemen ontving van VLAIO 400.000 euro in 2016 en 693.000 euro voor de periode 2017- augustus 2018. Van het beleidsdomein Onderwijs en Vorming ontvingen zij een gedetacheerde leerkracht.

Het Agentschap Innoveren en Ondernemen voorziet steun voor het 'Postgraduaat Innoverend Ondernemen' dat in de vijf Vlaamse universiteiten wordt georganiseerd. Ingenieurs krijgen in hun laatste jaar of na afstuderen de mogelijkheid om onder andere hun ondernemende vaardigheden aan te scherpen, werkervaring op te doen en aan hun professionele competenties te werken via een innovatiestage in een onderneming, een teamproject of een begeleide opstart als ondernemer. De toegekende steun bedraagt 5.554.339 euro voor de academiejaren van 2016-2017 t.e.m. 2019-2020.

Sinds een vijftal jaar faciliteert Agentschap Innoveren en Ondernemen een platform voor kennis- en ervaringsdeling voor actoren ('Forum Ondernemend hoger Onderwijs') dat werd opgericht ter stimulering en ondersteuning van ondernemingszin en ondernemerschap bij studenten in het hoger onderwijs. Het departement Onderwijs en Vorming is ook lid van dit Forum.

Als gevolg hiervan werden verschillende initiatieven genomen. Zo wordt op 20 maart 2018 de SOHO!dag georganiseerd. De SOHO!dag is een interactief leerevent rond 'Ondernemend leren/leren(d) ondernemen', dat docenten en professionals samenbrengt om van elkaar te leren en nieuwe ideeën te ontwikkelen. De focus van deze dag ligt op ondernemend hoger onderwijs, maar wordt opengesteld voor geïnteresseerde stakeholders uit het leerplichtonderwijs.

Binnen de beleidsdomeinoverschrijdende werkgroep ondernemend onderwijs werden richtlijnen uitgewerkt voor de structurele partners in verband met transparante communicatie omtrent hun productportfolio. Hierover werd overlegd met de betrokken organisaties en de implementatie van deze richtlijnen wordt verder opgevolgd.

In november 2015 werd de oproep 'Ondernemende innovatieve partnerschappen/ ecosystemen in studentensteden' gelanceerd (EFRO-HERMES project). De oproep beoogde de ontwikkeling van lokale partnerschappen in de Vlaamse studentensteden als een 'entrepreneurial ecosystem' ter ontwikkeling van ondernemingszin en ondernemend handelen bij jongeren (18 tot 25 jaar). De projecten zijn allen in september-oktober 2016 van start gegaan en hun duurtijd bedraagt 2 jaar. Er werden 9 projecten goedgekeurd (Brugge, Kortrijk, Gent, Aalst, Geel, Antwerpen, Leuven, Hasselt en Genk). Het ultieme doel is dat jongeren ondernemen als iets vanzelfsprekend gaan beschouwen en zich omgeven weten door (samenwerkende) organisaties die hen in hun ondernemingszin prikkelen, informeren, initiëren, ondersteunen en doorverbinden naar zelfstandig ondernemerschap. Deze 'ecosystemen' krijgen voor 2 jaar steun voor een totaalbedrag van 1.783.998 euro vanuit EFRO en 1.282.99 euro vanuit HERMES.

Met het nieuwe statuut voor ondernemende studenten hebben we deze legislatuur Vlaams en federaal samen een echte doorbraak gerealiseerd zodat studeren en ondernemen beter te combineren is. Federaal werden de drempels in sociale zekerheid en fiscaliteit aangepakt zodat ondernemen even aantrekkelijk is als een studentenjob uitoefenen.

Ter ondersteuning van student-ondernemers wordt alle relevante info op de vernieuwde VLAIO-website aangeboden (www.vlaio.be/nl/informatie-begeleiding-advies/start/jongeren-en-ondernemen/voel-je-kriebels-om-zelf-te-ondernemen).

Aansluitend voorziet Agentschap Innoveren & Ondernemen een heel aanbod aan

ondersteunende maatregelen voor zogenaamde **pre-starters**, waar alle jongeren die besloten hebben ondernemer te worden, ook gebruik van kunnen maken. (Zie www.sterkondernemen.be)

Het Forum Ondernemend Hoger Onderwijs en de maatregelen die vanuit de overheid ondersteunend genomen werden, gaven (en geven nog steeds) aanleiding binnen de instellingen hoger onderwijs tot een versterking van de dynamiek rond ondernemerschap. Het aanbieden van ondersteuning en zowel curriculaire als extra-curriculaire initiatieven voor studenten die willen ondernemen, breiden meer en meer uit.

In 2015 en 2016 liep een project, ondersteund door Agentschap Innoveren en Ondernemen voor 240.000 euro, waarin onderzocht zou worden hoe resp. in het kader van jeugdhuiswerking en in het kader van een instelling hoger onderwijs, een structuur en werking kon ontwikkeld worden waar jongeren en studenten die effectief willen ondernemen, die stap op een veilige en ondersteunde manier kunnen zetten.

Doel is dat die jongeren in de veilige omgeving van de coöperatieve hun eerste stappen als ondernemer kunnen zetten en groeien in hun ondernemerschap.

Dit uniek opzet werd gerealiseerd in de jongerencoöperatie Haven cvba en studentencoöperatie Artepreneur cvba, van Arteveldehogeschool uit Gent. De jongerencoöperatie Haven cvba wordt ook na het pilootproject voor 3 jaar ondersteund door Agentschap Innoveren en Ondernemen voor haar verdere uitbouw voor een bedrag van 225.000 euro.

(www.hogeronderwijsonderneemt.be/jeugdhuizenco%C3%B6peratie-haven-cvba en <http://www.havencoop.be/>
www.hogeronderwijsonderneemt.be/studentenco%C3%B6peratie-artepreneur-cvba en <http://www.artepreneur.be/>)

8. Kennisdeling en communicatie werd initieel opgenomen door Syntra Vlaanderen via competento.be. In het kader van het kerntakendebat is beslist deze werking over te dragen aan het Agentschap Innoveren en Ondernemen.
Voor het hoger onderwijs organiseert en faciliteert het Agentschap Innoveren en Ondernemen het Forum Ondernemend Hoger Onderwijs (zie hierboven).
Voor het leerplichtonderwijs wordt via het overleg tussen de werkgroep Ondernemend Onderwijs en de pedagogische begeleidingsdiensten en de structurele partners gepoogd voldoende contact te houden met de diverse stakeholders.
9. Het projectvoorstel van CEGO werd goedgekeurd. Het ministerieel besluit werd in juni 2017 ondertekend en ik voorzie hiervoor 66.900 euro.

BIJLAGE

Resultatentabel bij 1b